

Metodisk fejl har genstartet kommakrigen

Er kommaer betydningsløse? Ja, ifølge et meget omtalt speciale. Dets undersøgelsesdesign burde bare aldrig have været godkendt.

KOMMATERING

MARTIN LUND,
CAND.MAG. I DANSK, KOMMASPECIALIST, INDEHAVER AF
RETSKRIVNINGSPOLITIET

28.2. KUNNE Politiken berette: »Folk lægger ikke mærke til kommafejl«. Artiklen handlede om et speciale skrevet af Sara Camilla Lønskov Kohl, der har været praktikant hos Dansk Sprognævn. Specialet konkluderer blandt andet at kommafejl ikke betyder noget for hvordan man opfatter en skribent, og at grammatisk komma (det med alle startkommaerne) gør skribenten mest tillidsvækkende.

Jeg har læst specialet og må konstatere at begge konklusioner er skabt på et undersøgelsesdesign der bedst kan beskrives som en tanketorsk, og som af samme grund burde have været stoppet af Sara Kohls specialevejleder, Tore Kristiansen.

TIL UNDERSØGELSEN har Kohl brugt et uddrag af en 3.-g'ers analyse af en novelle, og Kohl har så udarbejdet tre versioner – én med korrekt sat grammatisk komma, én med korrekt sat nyt komma (også kaldt 'komma uden startkomma') og én med kommafejl. I alle tre versioner er bibeholdt tekstens øvrige fejl.

Undersøgelsens respondenter er 97 danskstuderende fra Københavns Universitet. De har hver især kun set én version og har ikke kendt til undersøgelsens egentlige formål, men er blot spurgt til i hvor høj grad de ud fra tekstuddraget opfatter skribenten som hhv. ambitiøs, selvstændig, tiltalende, interessant, intelligent, afslappet, tillidsvækkende og effektiv. En sådan masketest bruges normalt kun til at undersøge ubevidste vurderinger af *mundtligt* sprog, men umiddelbart ser overførslen til skriftsprog jo tilforladelig ud.

IMIDLERTID overser Kohl og Kristiansen to alvorlige problemer som totalt afmonterer undersøgelsens videnskabelighed og punkterer dens konklusioner.

Af de fjorten 'fejl' i fejlversionen udgøres hele otte af 'manglende startkommaer' – vel at mærke af en type som ikke sættes i nyt komma. Vi er altså bare tættere på nyt komma i en slags mellemversion.

Så er der seks ægte kommafejl tilbage på godt en sides tekst. De tre er lettere meningsforstyrrende eller har en virkning af inkompetence, mens de øvrige tre er meget milde og helt drukner i tekstens øvrige ikke så prangende niveau. En meningsforstyrrende kommafejl ses i følgende eksempel, hvor det manglende komma efter 'gaden' er grelt: »Jeg så på drengen der lå livløs på gaden og tænkte på krigens meningsløshed«. Kommafejl af den kaliber er et udbredt problem, men de ses ikke i Sara Kohls såkaldte fejlversion. Den er altså primært en mellemversion mellem de to korrekte kommapraksisser.

Nu til sagens anden kerne. De fleste danskstuderende må forventes at formulere sig med lidt større modenhed, analytisk overblik og sprogligt overskud end denne 3.-g'er har gjort, især om et emne der ligger på deres egen faglige hjemmebane. Her sidder de med indtrykket af et referat/analyse på lavere sproglig omgangshøjde end deres egen, vedrørende et analyseobjekt de ikke har direkte adgang til. At de på baggrund af tekstens almene udtryk og indhold får en fornemmelse af mangelfuldhed og upålidelighed, er kun naturligt.

SARA KOHL finder ikke det hun tror hun finder, i sit eneste såkaldt signifikante resultat, nemlig at en skribent der sætter grammatisk komma, er mere tillidsvækkende. I stedet foregår der såmænd bare det at den kommavariant der forstyrrer indholdet mest, også forstyrrer den negative vurdering mest. Minus gange minus giver plus.

De kommaer som står i vejen for perceptionen af indholdet, og som alene har den funktion at oplyse om det grammatiske forhold at der begynder en ledsætning, fjerner læserens opmærksomhed fra indholdet og fører ham op til den grammatiske overflade.

Det er et almindeligt anerkendt faktum blandt sagkyndige at nyt komma, fordi det støtter indholdet mere rent, danner et klarere vindue til indholdet. Respondenterne der læser nyt komma-versionen eller fejlversionen, har altså bedre mulighed for at suge sig ind i et indhold og i dette tilfælde fornemme dets mangelfuldhed, end de respondenter der har læst versionen med grammatisk komma. Dette alene er grunden til at sidstnævnte gruppe ubevidst opfatter skribenten som mere tillidsvækkende.

JEG ØNSKER IKKE at være ude med riven efter en specialeskribent som har følt sig bekræftet af sin vejleder i at undersøgelsesdesignet i sin kerne var ufejlbarligt. Men når det nu er endt i fejlkonklusioner og videnskabelig uredelighed, mener jeg det er noget jeg er nødt til at gøre opmærksom på, især når medier og Dansk Sprognævn selv refererer til det som videnskab. Det er det ikke. Det er falsk videnskab.

Og det er også falsk videnskab når sprogmenne-sker som Frans Gregersen, Ruben Schachtenhaufen, Jacob Thøgersen, Henrik Jørgensen og Line Pedersen nyder mediernes opmærksomhed med påstanden om at kommaer ingen betydning har.

Denne tekst er skrevet med nyt komma.